

GELENEĞİN KUŞAKLARA AKTARIMI BAĞLAMINDA BİR ÇATALZEYİN DÜĞÜN TÜRKÜSÜ: “DÜNÜR AĞA”

Dünür Ağa: A Traditional Wedding Song in Context of Transferring of Traditions from Generation to Generation

Hicran KARATAŞ*

ÖZ

Gelenek, ana hatlarıyla, kuşaktan kuşağa geçen bilgiler, töreler ve davranışlardır. Kültürel mirasın, tecrübeye dayalı bilginin, törelerin ve davranışların sözlü kültür ürünlerinde arşivlendiği bilinen bir gerçektir. Söz konusu bilginin aktarımının vazgeçilemez unsurları ise ritüeller, göstergeler ve göstergelerin muhtevası olarak kodlardan teşekkül eden iletişimidir. Türkü metninin ihtiva ettiği geleneğe dair bilgi, ritüeller, göstergeler ve sembollerin bir ezgi eşliğinde tekrarlanmasıyla, geleneğin aktarımı gerçekleşmektedir. Türküler, müzikal bir arşiv özelliğinde olup, türkü metinlerinden hareketle halk-bilim çalışma kadrolarına dair verilere ulaşmak mümkündür. Dünür Ağa türküsü de bu açıdan ele alındığında Kastamonu Çatalzeytin evlilik geçiş dönemine eşlik eden düğün geleneklerine ve ritüellerine ışık tutan bir kılavuz metin olarak değerlendirilmelidir. Bu çalışmada, Dünür Ağa türküsünün, Kastamonu Çatalzeytin düğün geleneğine dair muhtevasının yanı sıra türkünün metni ve icrası aracılığıyla geleneğe dair bilginin göstergeler, simge ve semboller içeriğiyle *geleneğin aktarımı* işlevinin gerçekleşmesine katkısı değerlendirilecektir. Türkünün ilk oluşumunun sözlü tarihi bilinmemekle birlikte kaynak kişilerle yapılan görüşmeler neticesinde, Kastamonu Çatalzeytin’de evliliğin maddi ve manevi çok çeşitli zorlukları kapsamı, kız alıp vermenin ya da geleneğin adlandırmasıyla “oğlan evermenin” güçlüğünün meydana getirdiği sıkıntılardan kaynaklanan iletişim ihtiyacının türkünün oluşumunda etkili olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler

Gelenek, Ritüel, Düğün, Dünür Ağa Türküsü, Geleneğin Aktarımı İşlevi, Gösterge, Sözsüz İletişim

ABSTRACT

Tradition, in its broadest sense, is the total of the knowledge, customs and the behaviors passed down from generation to generation. It is widely known that the cultural heritage, the knowledge based on experience, the customs and the behaviors are archived in oral tradition. This knowledge is passed down through rituals, signs and communication which are comprised of codes. The transmission of the customs, knowledge, rituals, signs and symbols in Turkish folksongs are realized through the repetition of the text along with a melody. Turkish folksongs have the characteristics of a musical archive and it is possible to achieve data on the areas of folklore thanks to this archive. The text of the folksong *Dünür Ağa* can be considered as a guide to the wedding customs and rituals of Çatalzeytin district of Kastamonu province. In this study, the content of *Dünür Ağa* folksong will be analyzed through its text and performance and its contribution to the cultural transmission function [education] with its content through signs, representations and symbols will be evaluated. Although the origins of the folksong is unknown, it is thought that both financial and emotional difficulties of the marriage in Kastamonu at Çatalzeytin and the need for a communication resulting from the difficulties of “giving sons in marriage” are effective in the creation of the folksong.

Key Words

Tradition, Ritual, Wedding, the Folksong “Dünür Ağa”, The Cultural Transmission Function, Semiotics, Nonverbal Communication

* Hacettepe Üniversitesi, Türk Halkbilimi Bölümü Araştırma Görevlisi, karatashicran@gmail.com

Giriş

Halkbilim çalışma kadrolarından evlilik geçiş döneminin ritüeli olarak düğün¹ "...kişisel tercihlerin yanında, aynı toplumun üyesi olarak hüznü ve sevinci paylaşma, manevi hazza ulaşma, sorumluluk taşıma, problemlere çözüm getirme, beraber yaşamanın getirdiği kurallara saygı gösterme gibi ortak değerlerin sentezi durumundadır" (Öğüt-Eker 1999: 63). Türk kültürü açısından ele alındığında düğünler, "*sosyal hayatı süsleyen, kendi dışında birçok geleneğin daha ortaya çıkmasını sağlamış, edebiyata ve sanata konu olmuş, ocak yakmanın birlik ve birlikteliğin kaynağı*" (Yakıcı 1992: 31) olmakla birlikte, "...millî felsefenin müspet yönde gelişmesinde; sosyal bir varlık olan insanı, dolayısıyla toplumu ayakta tutan, değer yargılarının gelecek nesillere aktarılmasında, manevi anlamda birlik ve bütünlüğün" (Öğüt-Eker 2000: 92) tesis edilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bununla birlikte, toplumun bir parçası olarak bireye, "sahip olduğu mirasın bilincine vardırarak, gelenek ve göreneklerini, inançlarını, değer yargılarını, törelerini canlandıran; eğlendiren; mutluluk veren fonksiyonları" (Öğüt-Eker 2000: 92) ile kültürüne yabancılaşmaması noktasında katkıda bulunmaktadır. Bu cümleden olarak ana hatlarıyla ele alındığında düğün, evlilik geçiş döneminin ritüeli durumundadır.

Ritüel, Göstergibilim ve Sözsüz İletişim Ortamı Araçları

Ritüel yakın zamanlara kadar yalnızca arkaik topluluklara has, kökleri inanç sistemlerine uzanan davranış bütünlükleri olarak tanımlanmaktaydı. Günümüzde ise, arkaik toplulukların yanı sıra modern toplumlarda da ritüellerin mevcut olduğu görüşü

hâkimdir (Marshall 2002: 369; Özbudun 1997: 26; Karaman 2010: 229). Ritüel, "bireysel ya da kolektif olabilen ancak, doğaçlamaya da izin verebilecek ölçüde esnek" (Emiroğlu- Aydın 2003: 716), "iki ya da daha çok kişinin katılımıyla gerçekleşen, ortak ruh ve duygusal tecrübenin paylaşıldığı" (Collins 2004: 48), "grup dayanışması, aidiyet ve güven hissinin tesis edilmesi, kolektif haz duygusuyla mutluluk verici" (Durkheim 1947: 299) fonksiyonlarla çevrelenmiş, "toplumsal statü ve rollerin belirleyicisi" (Kahraman 2010: 232), iletişim boyutuyla "toplum bilinci ve toplum kimliğini kuran bilginin dolaşımı, yeniden üretimi işlevini üstlenen" (Assman 2001: 143) gösterge, sembol ve mesajlardan oluşan dinî ya da din dışı, sözlü ya da sözsüz kendine has iletişim sistemleriyle tekrarlanan ve aktarılan toplumsal bir olgudur. Bireyin bir statüden başka bir statüye geçişi sürecinde kolektif katılımı gerçekleştiren evlilik geçiş dönemi ritüelleri bütünü olarak düğünler, "Kültürel açıdan zengin motifler içeren geçiş döneminin sembolize edildiği; psikolojik açıdan oyun görüntüsü içinde çeşitli sosyal ve kültürel değerlerin yeni nesillere gösterilerek sosyal bilincin sağlandığı" (Öğüt-Eker 1999: 64), geleneğin ve geleneğin ihtiva ettiği ritüellerin, ilaveten tecrübeyle sabit bilginin aktarılması için elverişli alanlardır.

Kültürel bir olgu olarak ele alındığında, evlilik geçiş dönemine eşlik eden düğün gelenek ve ritüellerinin hem içerik olarak hem de işleyiş olarak zengin bir çeşitlilik gösterdiği gözle çarpılmaktadır. Her kültür bu özel döneme eşlik eden ritüelleri kendi gelenek ve görenekleri çerçevesinde şekillendirmekte ve kendine has zengin

göstergeler, semboller ve kodlamalardan oluşan iletişim araçları vasıtasıyla aktarımını gerçekleştirmektedir. Dünür Ağa türküsü de bu bağlamda akrabalık tesis eden taraflar arasındaki sözsüz iletişim araçlarından bir olarak kullanılmaktadır.

Göstergeler ve sembollerle anlam bildirme çerçevesinde temellenen göstergebilim bir söze, renge, nesneye vb. işaret eden ama özünden farklı bir anlama gönderme yapan gösterge ve göstergelerin bütün olarak oluşturduğu sözsüz iletişim sistemidir. Sözsüz iletişim öğelerinden gösterge “kendinden başka bir anlama imada bulunan uygun anlamlandırıcı etkilerle iletişim odakları arasında deneyimlerle beslenen zihinsel kavramlar üretilmesiyle hedefine ulaşabilen” (Fiske, 1996: 64-65) bir içerik olarak tanımlanabilir. Bu içerik “göstergenin kendisi, göstergenin düzenlendiği kodlar ve kodların manalandırıldığı kültür” (Fiske, 1996: 62) unsurlarının karşılıklı etkileşimiyle oluşmaktadır. Bu neviden iletişim sisteminde *bağlam*, hayati önem taşımaktadır zira göstergenin anlamlandırılabilmesi geleneğin zeminine dair muhtevaya ve bağlama aşına olmayı gerektirmektedir. Böylece göstergeler aracılığıyla kurulan iletişimde, kodlanan mesajın içerdiği kodlamalar hedef alıcı(lar) tarafından doğru bir şekilde anlamlandırılabilir. ² “Evlendirme töreninin hemen her safhasında kullanılan, insan yaratıcılığının, tasarım gücünün ve anlam yükleme yeteneğinin göstergesi olan semboller, her toplumda geçerli olan davranış ve tutumları oluşturarak, o topluma özgü olma vasfı kazanırlar” (Öğüt- Eker 2000: 95). Kastamonu Çatalzeytin özelinde düğüne eşlik eden ritüel, gelenek, görenek ve uygulamalarla, bunlara pa-

ralem göstergelerin her birinin hem işlevi düzenine hem de bağlamına dair malumata Dünür Ağa türküsünün metni ve icrası vasıtasıyla vakıf olmak mümkündür. ³

Dünür Ağa Türküsünün İşlevleri ve Geleneğin Aktarımı İşlevine Katkısı

“Gelenek ⁴ bir toplumda, toplumsallaşma yoluyla, bir kuşaktan diğerine aktarılan inanç, âdet, değer, davranış, bilgi ya da uzmanlık örüntüleri anlamına gelmektedir” (Emiroğlu-Aydın 2003: 329-331). Daha geniş bir tanımlamayla “Milletlerin hayatında, tarih sahnesinde görülmelerinden bu yana, varlıklarını, bütünlüklerini ve farklılıklarını koruyan, ihtiyaçlarını her anlamda karşılayan düzenler görülür. Süreklilik vasfına sahip bu düzenlerin her birine gelenek denir. Bunların sayısı, fonksiyonları ve yapı özellikleri, ait oldukları milletin hayatında yer alan geleneklerin tümü, o milletin kültürünü meydana getirir. Milletın hayatında yer alan bütün gelenekler, sözlü ortam eseridir” (Yıldırım 1998: 81-82).

Sözlü ortam mahsullerinin her biri ait olduğu toplumun yaşayışında belirli işlevlere sahiptirler. Söz konusu mahsulün toplum içinde yaşatılması ve muhafaza edilmesi bu işlevin devamlılığıyla doğrudan bağlantılıdır. “Her geleneksel kültür ürünü belli bir işlevi karşılayabildiğinden dolayı aktarılabilir. Başka bir deyişle toplumsal açıdan önem arz eden bir işleve sahip olmayan bir geleneksel ürünün aktarılma şansı da yüksek olmayacaktır” (Elçi-Coşkun 2011: 131). Bu işlevi, herhangi bir kültür unsurunun ait olduğu toplumun, sosyo-kültürel yaşayışına dolaylı ya da doğrudan yapmış olduğu katkı olarak tanımla-

mak mümkündür. Sözlü kültür ortamı mahsulleri, *hoşça vakit geçirme, eğlenme ve eğlendirme, değerlere, toplum kurallarına ve törelere destek verme, toplumsal ve kişisel baskılardan kurtulmak için kaçıp kurtulma mekanizması, protesto ve eğitim* işlevlerinin⁵ birini ya da birkaçını birlikte karşılayarak kültürün sürekliliğine ve işleyiş düzenine katkıda bulunmaktadır. Bu cümleden olarak, Dünür Ağa türküsünün her bir işlevi karşılamak suretiyle Kastamonu Çatalzeytin düğün geleneğinin işleyiş sürecine ve sürekliliğine katkıda bulunduğu görülmektedir. Geleneğe dair muhtevası ile *değerlere ve geleneğin işleyişine destek vermek*; icrası, icra töresi ve mizahi üslubu ile *eğlenme ve eğlendirme*; doğrudan iletişimle ifade edilemeyen sitem ve şikâyetleri içeriyor olmasıyla hem *kaçıp kurtulma mekanizmaları* hem de *protesto*⁶ işlevlerini karşılamaktadır. Son olarak Dünür Ağa türküsü, Kastamonu Çatalzeytin düğün ritüellerini ve uygulamaları sözlü olarak içermesi ve söz konusu geleneğin zemininde her düğünde icra ediliyor olmasının sağladığı tekrarlanma avantajı ile *eğitim, yani kültürün bilgisinin gelecek kuşaklara aktarımı* işlevini karşılamaktadır.

Dünür Ağa türküsü, geleneğin bilgisine aşına bireyin kültürel değerlerinin, alışkanlıklarının ve eğilimlerinin oluşmasına çeşitli düzeylerde katkıda bulunmaktadır. Zira "... kültürel gelenek sayesinde kişi "bir önceki kuşağın sona ermesinden yeni bir kuşağın başlamasına kadar geçen zaman aralığında yaşamış insanlarla iletişimi mümkün kılan "zaman birleştirici (time-binding) bir gelişme elde eder" (Seeger 1950: 826; Ferris 1973: 207). Geleneğin zemininde yetişmemiş

bireyler, bu neviden türkülerin metinleri vasıtasıyla modernleşen dünya ve toplum karşısında kültürel geçmişi öğrenmekte ve kültürünün değişmiş olan öğelerini de bu metinler üzerinden takip edebilmektedir.

Dünür Ağa Türküsünün İcrası, İcra Bağlamı ve Kastamonu Çatalzeytin Düğün Geleneğine Dair Muhtevası

Dünür Ağa türküsü, Çatalzeytin düğünlerinde "gelin havası" olarak adlandırılmaktadır. Bu adlandırmanın sebebi, türkünün gelinin baba evinden çıkışı sırasında davul-zurna eşliğinde icra edilmesinden ileri gelmektedir. Dünür Ağa türküsü sözsüz iletişim ortamında icra edilmeye başladığında, göstergenin *belirti* özelliği ile, kız tarafı artık gelin almak için gelmiş olan ve gelenek içinde "gelin almacı"⁷ olarak adlandırılan kalabalığın sabrının kalmadığı mesajını almaktadır. Türkünün icrasıyla birlikte, gelinin ailesi ve akrabalarıyla vedalaşıp, oğlan tarafına geçiş süreci hızlandırılmaya başlanmaktadır. Dünür Ağa türküsü, Kastamonu Çatalzeytin düğünlerinde iki şekilde icra edilmektedir. Bunların ilki *gelin havası* yani gelinin ailesinden ayrılması gerektiği "an"ı sembolize eden çok ağır ritimli hâlidir. İkincisi gelin baba evinden çıktıktan sonra oyun havası edasında icra edilendir. Dünür Ağa türküsü sözleriyle değil sadece müzikal olarak icra edilmektedir. Bununla birlikte gelenek zemininde türkünün sözlerini ve sözlerin içerdiği kültürel kodlamalar hâli hazırda bilindiğinden içeriğindeki mesajlar hedef kitle tarafından anlamlandırılabilir. Çünkü "...göstergenin sahip olduğu özelliklerin asıl gayesi *anlamlandırmayı* sağlamak; yani aynı kültür üyelerine, işaret edilen, yük-

nilen ortak anlamı ifade edebilmektir. Göstergeler, ortak kültür geleneğinde yaşayan insanlar tarafından üretilir” (Öğüt-Eker 2000: 94).

Çatalzeytin düğünleri hem maddi hem de manevi olarak yorucu ve yıpratıcı bir sürecin ardından gerçekleşebilmektedir. Bu süreçte kız evi birçok talepte bulunmaktadır. Dünür Ağa türküsü de erkek tarafının geçirdiği bu psiko-sosyal güçlüklerden ileri gelen iletişim ihtiyacının ürünüdür. Bu türkü vasıtasıyla erkek tarafı, sürece dair tüm sitem ve yakınmalarını göstergeler ve kodlanmış mesajlar vasıtasıyla kız tarafına iletebilmektedir.

Dünür Ağa⁸

Düğünümüz cumaydı, pazara kaldı
Somunlarım fırınlarda kuruya kaldı

Gelin almacı geliyor nereye konar
Hüseyin Ağa'nın sarayının önüne konar

Dünür ağa dünür ağa, ettiğin işler
Perşembe günü, atlarımız orada kişner

Bizde gelin almacıya hoşgeldün derler
Yoğurdun kaymağını kaşunan yerler⁹

Dünür ağa dünür ağa göynün oldu mu?
Bin beş yüzü alınca kesen doldu mu¹⁰

Gide gele gide gele, biz de yorulduk
Gelin gızı alamadan, biz de soyulduk

Dünür ağa dünür ağa kanduramazsun
Keseyi büyük dikmişsin, dolduramazsun

Dünür ağa dünür ağa otu da ağla
En sevdüğün düveyi avluya bağla¹¹

Köyümüze varunca biz, çeyüz asaruz
Bize sumaylu derler, dikçe basaruz

Çatalzeytin düğün geleneğinde önceden kararlaştırılan günde toplu-

luk üyelerinin başına tatsız bir durum gelmesi (ölüm ya da kaza) hâlinde düğün yapılamamaktadır. Böyle bir durumda gelenekte davul zurnanın icrası dolayısıyla erteleme gündeme gelmektedir. “*Düğünümüz cumaydı, pazara kaldı / Somunlarım fırınlarda kuruya kaldı*” dizeleri böyle bir durumun vuku bulduğuna işaret etmektedir. “*Sekicek'e, Yunuslar'dan gelin almacıyla kalktık. Öte geçeye geçerken dereye sağdıç yuvarlandı. Geriye döndük. Düğün bir hafta sonrasına kaldı. Bir hafta sonra gelin almacı tekrardan kalktı. Gelin almacı geldi*” (Demir 2012a). Türkü metninde geçen “*somunlarım fırında kuruya kaldı*” sözlerinde, doğrudan anlatım yoluyla, hâlihazırda düğün için yapılmış olan somunların (ekmeklerin) erteleme dolayısıyla kuruduğu ifade ediliyor, kodlanan mesajla, imece çağırılarak pişirilen somunların, zayı olmasından kaynaklanan maddi bir zarara işaret edilmektedir.

Dünür Ağa türküsünde “*Gelin almacı geliyor nereye konar / Hüseyin Ağa'nın sarayının önüne konar*” sözleriyle ifade edilmek istenen asıl metafor gelenek içinde “*ağalık*” payesinin gereklerinin yerine getirilmesidir. Söz konusu metafor içinde kodlanan mesaj “*Ağanın eli tutulmaz*” atasözüdür. Gelenekte ağalık payesinin varsıl şahıslara atfediliyor olmasından hareketle kız babası onurlandırılmakta ve söz konusu payenin gereği olarak çoğu zaman yayan olarak saatler kat eden *gelin almacı*nın “*ağalara yakışır*” bir şekilde ağırlanması beklentisine dikkat çekilmektedir.

“*Dünür ağa dünür ağa, ettiğin işler*” ifadesi düğün geleneğinin ihtiva ettiği süreçlerin maddi külfetlerinden kaynaklanan sitemlerin, sözlü kültür

ortamındaki göstergesidir. “*Perşembe günü, atlarımız orada kışner*” sözleriyle de geleneğin içinde kutlu bir gün olan “Perşembe”¹² günü sürecin nihayete ereceği mesajı kodlanmaktadır. Geleneğin zemininde, takvimsel olarak “Perşembe” olarak adlandırılan bu günün adı “Cuma”dır. Gelinin, baba evinden Perşembe günü alınarak yeni evine getirilmesi hususunda gösterilen ihtimam, Perşembe’yi Cuma’ya bağlayan gecenin ilk cinsel tecrübe (gelenekteki adıyla “güyü girmek”) için kutlu saatler olarak kabul edilmesinden ileri gelmektedir. Bu kutlu saatlerde yeni evlenen çiftlerin halvette kalmasından hayırlı nesiller üreyeceğine kanaat getirilmektedir.

Çatalzeytin düğün geleneği bağlamında akraba olacak ailelerin ilişkilerini dengeli ve tutarlı bir nizamda sürdürebilmeleri için zaman zaman davranışlar, işaretler, sesler, renkler ya da giyim-kuşam unsurları, bayrak, sancak, tencere, tabak, ayakkabı, soğan- sarımsak gibi göstergeler kullanılmaktadır. Bu göstergelerin kullanılmasıyla taraflar arasında iletişim dengeli bir şekilde sürdürülebilmektedir. Geleneğin bağlamına aşına olan bireyler de bu iletişim sembollerinin altına kodlanmış mesajları kültürel birikimleri sayesinde okuyabilmekte ve anlamlandırabilmektedirler. “*Hoş geldiniz*” sözleri de bu cümleden olarak üç el silah atışı ile sözsüz iletişim ortamı göstergeleriyle ifade edilmektedir. Göstergelerin “belirti” özelliğinin işlevini gerçekleştirdiği bu üç el silah atışıyla taraflar arasında mesajlar gidip gelmektedir. Gelin almacılar tarafından kız evine yaklaşırken üç el silah atışıyla “destur” istenirken; Kız evinin erkek üyeleri de karşılık olarak üç el silah atışı ile “hoş geldiniz” me-

sajını söz kullanılmaksızın geleneğin sözsüz iletişim yollarıyla muhataplarına iletmektedir. “*Bizde gelin almacıya hoş geldin derler*” de sözsüz iletişim göstergelerinin, sözlü ortamdaki izdüşümünden başka bir şey değildir. “*Yogurdun kaymağını kaşuğnan yerler*” sözleriyle geleneğin uygulanmasına verilen ihtimama işaret edilmekte ve yeni nesillere *usul erkân* bilgisi verilmektedir.

Dünür ağa türküsünün ihtiva ettiği ve bugün de süregelen diğer bir uygulama da *başlık/kalın*¹³ geleneğidir. “*Dünür Ağa dünür ağa göynün oldu mu / Bin beş yüzü alınca kesen doldu mu?*” ifadeleri ile düğünün *maddi nicelik* olarak en kapsamlı bölümüne nükteli göndermeler yapılmaktadır. Başlık parası gelinin babası ve erkek akrabaları tarafından belirlendiği gibi, bazı durumlarda köy heyeti (Köy heyetinin başlığını belirlediği gelin adayları yurt dışında yaşayan ve gelenek içinde “*paşaportlu*” [mahallî söyleyişle pasaport sahibi] olarak tabir edilen Almanya, Fransa gibi ülkelerde vatandaşlığı bulunan genç kızlardır) tarafından belirlenmektedir. Çatalzeytin örneğinde tarihî ve sosyal bağlamıyla ele alındığında başlık, gelinin hem kendisi hem de ailesi için bir prestij göstergesidir. *Ağırılık*,¹⁴ gelenek içinde başlık parasına verilen diğer bir isimdir. Başlık iki taksit olarak, ritüeller eşliğinde ödenmektedir. İlk taksit, gelenek zemininde “mehir” olarak adlandırılan bir “koç” eşliğinde ödeniyorken; ikinci taksit ise geleneğin adlandırılmasıyla “yengelikciler” [erkek tarafının evli kadın üyeleri] tarafından yine “mehir koçu”na ilaveten çehiz sandığı, kına ve çerez takdimi eşliğinde ödenmektedir.

Maddi külfetlerden kaynaklanan

yakınmaların sözlü kültür mahsulümüz Dünür Ağa'daki göstergelerinden biri de “*Gide gele gide gele biz de yorulduk / Gelin kızı alamadan biz de soyulduk*” şeklindedir. Gelenek içinde, gelin adayının baba evindeki prestijinin göstergelerinden biri, niyet müspet yanlı da olsa, ilk istemede evlilik için söz verilmemesidir. Gelin adayına talip aileler açısından her isteme girişimi, belirli hediyelerin temin edilmesini gerektirmektedir. “*Gelin kızı alamadan: Biz de soyulduk*” ve “*Dünür ağa, dünür ağa kanduramazsın / Keseyi büyük dikmişsin dolduramazsın*” ifadelerinin altına kodlanmış mesajla; “*amca hakkı, süt hakkı, kardeş hakkı, yenge hakkı, sandık hakkı*” gibi gündemde olmayan ek ödemelerin sebep olduğu maddi sıkıntılara işaret edilmektedir.

Genel yapısı itibariyle Dünür Ağa türküsü, Kastamonu Çatalzeytin düğün geleneğinin kronolojik, müzikal tanıtım kılavuzu niteliğindedir. İlk bölümü, gelinin baba evinde gerçekleşen sürece, diğer bölümü de gelinin yeni evine ayak basmasından sonra başlayan sürece dair malumatı içermektedir.

Genç kadının, yeni evinde gelin statüsündeki hayatının ilk dönemlerine de bazı geleneklerin eşlik ettiği bilinmektedir. Bu gelenekler içinde “evüllü” ilk sırada yer almaktadır. “*Dünür ağa dünür ağa otu da ağla / En sevdiğün düveyi avluya bağla*” sözleriyle “evüllü” geleneğine ve paralelindeki ritüellere sözlü kültür ortamında işaret edilmektedir. Çatalzeytin köylerinde *evüllü* geleneği bugün de yaşatılmaktadır. Evüllü için henüz olgunlaşmamış, yavrulamamış bir düve¹⁵ seçilmektedir. Özellikle düvenin verilmesinin bağlamının, gelinin

fiziksel durumu ile düveninki arasındaki paralellik olduğu sanılmaktadır. Evüllü, gelinin baba evine, evlendikten sonraki üçüncü gece el öpmeye gitmesi demektir. El öpmeye gelen kız ve damada el öpmenin ardından gelinin ailesi tarafından hediye olarak verilen düveye “evüllü ineği” denilmektedir. *Evüllü ineği*, baba evinin bir hatırası olarak kızın yeni yaşamında kendisine yoldaşlık etmekte ve gelinin yeni evine alışmasını, yeni evini yuvası olarak benimseyebilme sürecini hızlandırmaktadır. Özellikle baba evinden mesafe bakımından uzak köylere gelin giden kızların, yeni evlerinde geçirdikleri zamanın önemli bir kısmını “evüllü ineği”yle geçirdiği bilinmektedir. Yayan olarak üç saatlik mesafeye gelin giden Demir (2012b) gelin geldiği yeni evine alışma sürecine “evüllü ineği”nin katkılarını şu sözlerle ifade etmektedir: “Karacakaya’dan Yunuslara dayımın evine gelin geldim. Babamın evinde kendi büyüttüğüm Karanfil isimli bir düvem vardı. Anasını da ben büyüttüm, meydana çıkardım. Karanfil’i de ben doğurttum. O zaman ya on dört ya on beş yaşındaydım. Dayımın oğluna varınca babam evüllü olarak Karanfil’i verdi. Her ne vakit evde bir huzursuzluk olsa Karanfil’in yanına vardım. O’nunla arkadaşlık ettim. Kimseye varıp derdimi söylemedim, Karanfil’le konuştum. Karanfil’in ağzı yok, dili yok hiç açığımı vermedi. Kimse sırrımı huzursuzluğumu bilmedi. Ne zaman ki çocuğum oldu ondan sonra çocuğa sarıldım onunla halleştim. Bir darlık vakti Karanfil pazara çekildiği vakit heftelerce yatakta kaldım. Ağlamaktan hasta düştüm. Sonra da babam öldü. Önce babamın yadigarı sonra da babam gitti elimden. Sonra bir iki düvem daha oldu ya hiç

biri Karanfil'in yerini tutmadı sonra da zaten tavlandım, kadın oldum" (Demir 2012b).

Gelinin baba evinden getirmiş olduğu evüllu ineğin cinsi ve doğurganlık kapasitesinin gelinin yeni evindeki itibar açısından da önemli bir yeri vardır. Gelinin yeni akrabaları arasında, çeyizinin nicelik ve nitelik bakımından varsılığına ilaveten evüllu ineğinin cinsi ve doğurganlık kapasitesinin de gelinin baba evindeki kıymetinin göstergesi olarak anlamlandırıldığı kaydedilmiştir.

Gelinin yeni evine geçişiyle birlikte uygulanan diğer gelenek, çeyiz asmak/sermek geleneğidir.¹⁶ Bu gelenek gelinin yeni akrabaları arasında itibarlı bir yere sahip olması için önemli bir fırsat olarak değerlendirilmelidir. Başka bir yönüyle gelenek içinde gelin kızın yeni evindeki ilk gününde ve hemen halvetin ardından çeyizin asılması gelinin, mazisinde cinsel olarak temiz olmasının göstergesidir. *"Köyümüze varunca biz çeyiz asaruz / Bize Sumaylı derler dikçe basaruz"* sözleriyle de gelinden hem varsıl bir çeyiz hem de temiz bir mazi beklendiği mesajı kodlanmaktadır. Çeyiz sermesi geleneğinin muhatabı yalnızca kadınlardır. Gelinin yanında getirdiği çeyizin serilmesine, gelin yatağının hatırı sayılır kadınlar tarafından düzeltilmesi ritüeli eşlik etmektedir. Bu sırada gelinin iffetinin göstergeleri de kontrol edilmektedir. Gelinin iffetli mazisinin onaylanmasının göstergesi olarak gelin yatağına para, yazma, ev eşyası gibi hediyeler bırakılmaktadır. Söz konusu nesnelere, sözlü kültür ortamının sözsüz iletişim sisteminin gösterge ve sembolleri olarak kullanılmaktadır. Dünür Ağa türküsü sözsüz iletişim gösterge ve sembolleriyle

oluşturulmuş mesajlarla kodlanmış, Çatalzeytin düğün geleneğine dair muhtevasıyla nesilden nesle aktararak söz konusu bilgi ve birikimin genç kuşaklarca da öğrenilmesine katkıda bulunmaktadır. Karşılıklı olduğu işlevlerin yanı sıra sözlü kültür ortamında sözsüz iletişim aracı olarak da kullanılmaktadır.

Sonuç

Türkülerin işlevlerinden biri kültürel birikimin müzikal ve sözlü bir arşiv olarak yeni nesillere aktarılmasıdır. Kuşaklar boyu müzikal ahengi ve kalıplaşmış yapılarıyla özünü muhafaza ederek aktarılan gelenek türküleri ait oldukları kültürel zeminin muhtevasını içermektedirler. Söz konusu muhteva, sözlü tarih verileri, görece estetik anlayışları, toplumsal değer yargıları, sosyal normlar, atasözleri ve deyimler, geçiş dönemleri, halk ekonomisi, gelenek-göreneklerin işleyişleri gibi, halk bilimi çalışma kadrolarına dair bilgiyi kapsamaktadır.

Dünür Ağa türküsü de Kastamonu Çatalzeytin düğün geleneklerinin ve beraberindeki ritüel ve uygulamaların sözlü kültür ortamındaki müzikal kılavuzu görünümündedir. Dünür Ağa türküsünün muhtevası Çatalzeytin düğün geleneğine dair halk bilimi verilerinin sözlü kültür ortamındaki kayıtları durumundadır. Halk bilimi açısından sözü geçen türkünün kayda geçirilmesi ve geleneğin kuşaklara aktarılması bağlamında değerlendirilmesiyle halk bilimi çalışma kadrolarından evlilik geçiş dönemine dair yeni veriler de literatüre kazandırılmıştır. Alan araştırmaları sırasında, türkü metni ve geleneğin işleyişi arasında bire bir paralellik olduğu müşahade edilmiştir.

Hızla değişen ve yavaş yavaş ait

olduğu kültürel zemini kaybeden bazı geleneklerimizin işleyiş mekanizmalarının ve bağlamlarının genç kuşaklara aktarılması bakımından bu ve benzeri muhtevadaki sözlü kültür ürünlerinin önemi yadsınamazdır. Evlilik geçiş dönemine eşlik eden bir ritüel olarak düğünü, “oyun görüntüsü içinde” (Öğüt-Eker 1999: 64) atalardan devralınan kültürel birikimin aktarılması için elverişli ortamlar olarak değerlendirildiğimizde Dünür Ağa türküsü, Çatalzeytin düğün geleneğinin sözlü kültür ortamındaki aktarım araçlarından biri olarak ele alınmalıdır. Törensel bir türkü olarak Dünür Ağa türküsü, geleneği bir yandan düzenlerken diğer yandan kültürel değerleri kalıplaşmış ve müzikal yapılar içinde barındıran, koruyan ve sürekli olarak yeni nesillere aktaran bir işleve sahiptir. Geleneğin aktarımı (eğitim) işlevinin yanı sıra hoşça vakit geçirme, eğlenme ve eğlendirme, değerlere, toplum kurallarına ve törelere destek verme, toplumsal ve kişisel baskılardan kurtulmak için kaçıp kurtulma mekanizması, protesto işlevlerini de karşılayarak geleneğin sürekliliğine ve işleyiş düzenine katkıda bulunmaktadır. Dünür Ağa türküsü tüm bu işlevleri karşılamakla birlikte içerdiği göstergeler, semboller ve kültürel kodlamalarla taraflar arasında mesaj alış verişi için sözsüz iletişim sistemi aracı olarak kullanılmaktadır.

KAYNAK KİŞİLER

Açıkgöz, Hanife (2012). Hanife Açıkgöz (Kastamonu Çatalzeytin İlçesi Gönekler Köyü, 1940, Evli, Okuma yazması yok, Ev Hanımı) ile 25. 06. 2012 tarihinde Kastamonu Çatalzeytin Gönekler Köyü’nde Hicran Karataş tarafından yapılan görüşme.

Demir, Kadriye (2012c). Kadriye Demir (Kastamonu Çatalzeytin İlçesi Karacakaya Köyü, 1965, İlkokul, Ev hanımı) ile 26.07.2012 tarihinde Kastamonu Çatalzeytin Karacakaya

Köyü’nde Hicran Karataş tarafından yapılan görüşme.

Demir, Naim (2012a). Naim Demir (Kastamonu Çatalzeytin İlçesi Karacakaya Köyü, 1957, İlkokul, Zurna İcracısı) ile 16.09.2012 tarihinde İstanbul Sultan Çiftliği’nde Hicran Karataş tarafından yapılan görüşme.

Demir, Şerife (2012b). Şerife Demir (Kastamonu Çatalzeytin Yunuslar Köyü, 1968, İlkokul, Ev hanımı) ile 26.07.2012 tarihinde Kastamonu Çatalzeytin Yunuslar Köyü’nde Hicran Karataş tarafından yapılan görüşme.

Öztürk, Ecevit (2012). Ecevit Öztürk (Kastamonu Çatalzeytin Gönekler Köyü, 1976, İlkokul, Davul icracısı) ile 19.09.2012 tarihinde Kocaeli Gebze’de Hicran Karataş tarafından yapılan görüşme.

Taşkıran, Mustafa (2012). Mustafa Taşkıran (Kastamonu Çatalzeytin Sekecek Hacire-issökü Köyü, 1958, İlkokul, Torna-Tesviye ustası) ile 12.09.2012 tarihinde Karabük’te Hicran Karataş tarafından yapılan görüşme.

NOTLAR

1. Düğün kelimesinin etimolojik kökenlerine dair çeşitli görüşler öne sürülmektedir. Bunlar arasında ilk sırayı düğünün “toy günü” ya da “tü günü”nden bozulmuş olduğu görüşü almaktadır. Bu görüşü savunanlara göre “düğün herkesin doya doya yiyip içmesinden dolayı (toy günü), Türklerin o günde evlerine kuş tüyüyle süslemelerinden dolayı da «tüyünüdür”. Diğer görüş de düğün kelimesinin «düğmek» mastarından geldiği “düğümlemek ve bağlamak” anlamına gelen sözcüğün Anadolu ağızlarında değişime uğrayarak «düğün» şeklinde kullanılmış olduğudur. Diwanü Lügat-it-Türk’te “tüğün” sözcüğü bağlamak anlamında “akd” sözcüğüne karşılık gösterilmiştir. Düğün kelimesinin etimolojik kökenleri, kültürümüzdeki yeri üzerine kapsamlı bilgi için bakınız: (Yakıcı 1991: 33-36).
2. Göstergenin anlamlandırılabilmesi için göstergenin içerdiği mesaj ya da kodlamaların aynı kültür ortamının paylaşılanları tarafından üretilmiş olması gereklidir. Çünkü “... mesajlar karşılıklı ilişkiler vasıtasıyla üretildiği için toplumsal anlamda ortak değerleri yansıtır” (Öğüt-Eker 2000: 95). Göstergelerin içerdiği sembol, mesaj ve kodlamaların doğru olarak okunabilmesi de ortak kültürel zeminde ortak değerlerin paylaşılmasını gerektirmektedir.
3. Düğünlerde söylenen ve düğün geleneğinin süreçlerine dair bilgiler ihtiva eden türküler üzerine yapılmış çeşitli çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmalardan bazı örnekler için bakınız: (Korkmaz 1999: 92-96; Ülker 1993: 39-43; Öğüt-Eker 1998: 204, 210, 212, 257, 265-274).

4. Gelenek (tradition) sözcüğünün etimolojik kökeni, Latince “tradere” dir. Traditum, “aktarılan şey” demektir. Tradere sözcüğünün bir diğer anlamı da “bir şeyin saklanması için birine verilmesidir. Bir kuşak, izleyen kuşağa kullanım gereçlerinin yanı sıra kültürlenme süreciyle sınırsız sayıda davranış tarzı, fikir, ayin, inanç, adet, duygulanım, izlenim, bilgi, simge, imge, beceri, kurum, yöntem vb. bırakabilir” (Emiroğlu-Aydın 2003: 329-331).
5. Geleneklerin gelecek kuşaklara aktarılması işlevi çalışmamızın bağlamı durumundadır. Folklorun diğer işlevlerine dair kapsamlı bilgi için bakınız: Bascom 1954: 334- 349; Başgöz 1996: 1-5; Merriam 1964; 209- 229; Orring 1976: 67-80; Elçi-Coşkun 2011: 131-135.
6. Folklorun, *çatışmaları büyütme, başkaldırmalara destek olmak, kurulu düzene ve değerlere direnmeleri aralamak, onları yıkmaya kalkışanlara güç vermek* (Başgöz 1996) anlamıyla protesto işlevi, Dünür Ağa türküsü örneğinde çatışmalara destek vermektен ziyade düğün sürecine dair sitem ve şikâyetlerin bir iletişim aracı olarak muhataplarına iletilmesi noktasında karşılanmaktadır.
7. Bozkurt ve Ayancık'ta gelin almacı yerine “*hakçı*” kelimesi kullanılmaktadır. Erdentuğ'a göre bu kalabalığın kendisini hakçı olarak adlandırmalarının altında yatan ana sebep kızın evlenmeden önce üzerindeki hakların babaya ait oluşudur. Dolayısıyla damat ve ailesi de bu hakları babadan devralmaya gitmektedirler (Erdentuğ 1970: 256).
8. Dünür Ağa Türküsü, zurna İcracısı Ecevit Öztürk (2012)'den derlenmiştir.
9. Ayancık varyantında “bulgur pilavını şaşunan yerler” şeklindedir. Türkünün Sinop Ayancık varyantı, tam metin için bakınız: Özdoğru 1971: 611).
10. Bozkurt varyantında “Altın vere gümüş vere kesen doldu mu”: Ayancık varyantında “Para vere kuruş vere, kesen doldu mu?” şeklindedir. Türkünün Sinop Ayancık ve Bozkurt varyantı, tam metin için bakınız: Özdoğru 1971: 6111.
11. Türkünün Bozkurt varyantında “Ak geyriklü gök düveni, avluya bağla”: Ayancık varyantında “Bize verdiğin düveyi avluya bağla” şeklindedir Türkünün Sinop Ayancık ve Bozkurt varyantı, tam metin için bakınız: (Özdoğru 1971: 6111).
12. Çatalzeytin sosyal yaşantısında Perşembe'nin Cuma'ya bağlandığı gece evli çiftlerin baş başa kalmaları gereken bir gece olarak kabul edilmektedir. Sosyal yaşantının da gereklilik doğrultusunda şekillendiği dikkat çekmektedir. Alan araştırması sırasında yaptığımız görüşmeler de bu gecenin kutlu sayıldığı ve bir gün sonra kılınacak Cuma Namazı'na erkeklerin abdestli bir şekilde gönderilmelerinin de topluluğun kadın bireylerine sevap kazandıracak inancının hâkim olduğu kaydedilmiştir. “Perşembe günü güyu girilir. Perşembe günlerini adamlar bekler. O gün su koydutturular. Biz yeni evliyen Perşembe günü güğümü kaydattım. Tam o sırada misafir geldi. Ben de utandım. Güğümü divanın altına sakladım. Misafir de gitti o divanın üstüne otudu. Altın güğümün sıcaklığı adamı bunaltıtkça ben yerin dibine geçtim. Adam anladı tabi sonradan, divanın altında sıcak su olduğunu o da utandı. Usulca kalktı. Şimdi kolay yıkanması ama eskiden böyle oldu. Öte yandan Cuma'ya adamları temiz etmek göndermek de kadına sevaptır” (Açıkgöz 2012). Kastamonu düğünlerinde gelin almanın Perşembe günü gerçekleşmesi Erdentuğ (1973: 9) tarafından da kaydedilmiştir. Perşembe gününün Cuma olarak adlandırılması ve Perşembe'nin zıfaf için tayin edilen gün olması hakkında bakınız: (Ülkütaşır 1963: 3045).
13. “Kalın” veya “başlık” Türk ailesinin temel sigortasıdır. Ancak kalın, başlık değildir. Kalın, babanın oğullara, evlenme payıdır; başlık ise, evlenme sırasında kız ailesine verilen hediye görünüşündedir (Ögel 1988: 258). “Kalın bir süt hakkı ve hibedir. Gök-türk Yazıtları'nda “kız” sözünün başka bir karşılığı da pahalı demektir. “Süt hakkı”, “ana bezi”, “bacı yolu” gibi anlamlara gelen kalın, kızların oğlan evinde basılıp, köle haline gelmemeleri içindi. Türklerin bir kısmı ise kalının az tutulmasına dikkat ederlerdi” (Ögel, 1988: 260-261). Kalın ya da başlık geleneği İslam'la da özelliğini koruduğu gibi, yeni İslami normlarla kadın hakları daha da pekiştirilmiştir (Türkdoğan 1992: 55). “Kalın”, “başlık” ve “mehir” için daha fazla bilgi için bakınız: Tezcan 1998; Hınçer 1974; Türkdoğan 1992: 55.
14. Gelenek içinde başlığa *ağırılık* denilmesinin nedeni yakın zamanlara kadar, gelin alınacak genç kadının başlığının, tartıda geldiği gram miktarı kadar altın ya da gümüşle verilmesiyle ilgili anlatımlardır. Çatalzeytin Düğün geleneği içinde başlık ve ağırılık aynı anlama gelmektedir. Her ikisi de para üzerinden temin edilmektedir. Başlığın, ağırılık olarak adlandırılması Kastamonu Çatalzeytin'le farklı şekilde Kars'ta da görülmektedir. Kars'ta yapılan bir derlemeden hareketle yaptığı tespitlere dayanarak Köse, “başlığın para cinsinden ödendiğini; ağırılığın ise mal veya eşya ile ödendiğini” ni belirtmektedir (Köse1966: 4023).

15. Düve: Buzağlıktan çıkmış dişi sığır.
16. Kastamonu düğün geleneğinde çeyiz ve çeyiz serme geleneğiyle ilgili kapsamlı bilgi için bakınız: (Bardak 1993; Bahşişoğlu 1998).

KAYNAKLAR

- Assmann, Jan. *Kültürel Bellek, Eski Yüksek Kültürlerde Yazı Hatırlama ve Politik Kimlik*, Çev. Ayşe Tekin, Ayrıntı Yay: İstanbul, 2001.
- Bahşişoğlu, Ayşegül. "Türk Kültüründe Çeyiz Geleneği ve Kastamonu Örneği". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 1998.
- Bardak, Filiz. "*Türkiye'de Çeyiz ve Çeyiz Serme*". Yayınlanmamış Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 1993.
- Bascom, William R. "Four Functions of Folklore", *The Journal of American Folklore*, Vol. 67, No. 266, pp. 333- 349, 1954.
- Başgöz, İlhan. "Protesto: Folklorun Beşinci İşlevi (Fonksiyonu)", *Folkloristik, Umay Günay Armağanı*, [Haz: Ö. Çobanoğlu-M. Özarslan]. Ankara: Feryal Matbaası, s. 1- 5, 1996.
- Öğüt- Eker, Gülin. "Küççe Düğünü"nü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi", *Millî Folklor*, S. 42, s. 62- 66, 1999.
- Eker, Öğüt Gülin. "Türk Düğün Geleneği İçinde Karakeçili Türk Düğününün Ritüel Açıdan Değerlendirilmesi", *Millî Folklor*, S. 46, s. 92- 100, 2000.
- Öğüt- Eker, Öğüt Gülin. "Türk Düğün Geleneği İçinde Karakeçili Türk Düğünü". Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 1998.
- Elçi-Coşkun, Armağan. *Âşık Şeref Taşhova'nın Ezgi Repertuarı*, Ankara: Gazi Kitabevi, 2011.
- Emiroğlu, Kudret ve Suavi Aydın. *Antropoloji Sözlüğü*, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 2003.
- Erdentuğ, Nermin. "Türkiye'nin Karadeniz Bölgesinde Evlenme Görenekleri ve Törenleri II", *AÜDTCF Antropoloji Dergisi*, S. 5, s. 231- 2 66, 1970.
- Erdentuğ, Nermin. "Türkiye'nin Karadeniz Bölgesinde Evlenme Görenekleri ve Törenleri III", *AÜDTCF Antropoloji Dergisi*, S. 6, s. 1- 27, 1973.
- Ferris, R. Williams. "Folk Song and Culture: Charles Seeger and Alan Lomax", *New York Folklore Quarterly*, Vol. 29, No.3, pp. 206- 217, 1973.
- Fiske, John. *İletişim Çalışmalarına Giriş* [Çev. Süleyman İrvan]. Ankara: Ark Yayınevi, 1996.
- Hınçer, İhsan. "Türklerde Başlık ve Mehir", *Türk Folklor Araştırmaları*, C. XV, s. 6898- 6901, 1974.
- Karaman, Kasım. "Ritüellerin Toplumsal Etkile-

- ri", *SDÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, S.21, s.227- 236, 2010
- Karataş, Aynur. "Kazak Türkleri'nin Düğün Türküsü Betaşar", *Millî Folklor*, C. 3, S. 21, s. 76- 78, 1994.
- Korkmaz, M. Kürşat. "Elli Yıl Önceki Gaziantep'te Gelin ve Damat", *Millî Folklor*, S. 42, s. 92- 96, 1999.
- Köse, Mürsel. "Evlenme Sırasında Başlık/Ağır- lık Âdeti", *Türk Folklor Araştırmaları*, C. 10, S. 200, s. 4023- 4025, 1966.
- Marshall, A. Douglas. "Behavior, Belonging and Belief: A Theory of Ritual Practice", *Sociological Theory*, Vol. 20, No. 3, pp.360- 380, 2002.
- Merriam, P. Alan, *The Anthropology of Music*, Iliionis: Northwestern University Press, 1964.
- Oring, Elliott, "Three Functions of Folklore: Traditional Functionalism as Explanation in Folkloristics", *The Journal of American Folklore*, Vol. 89, No. 351, pp.67-80, 1976.
- Ögel, B., *Dünden Bugüne Türk Kültürünün Gelişim Çağları*, İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yay, 1988.
- Örnek, S. Veyis. *Etnoloji Sözlüğü*, Ankara: AÜDTCF Yay., 1971.
- Özbudun, Sibel. *Ayından Törene*, İstanbul: Anah- tar Yayınları, 1997.
- Özdoğru, Cevdet, "Sinop Köylerinde Düğün", *Türk Folklor Araştırmaları*, C. 13, S. 267, s. 6109-12, 1971
- Seeger, Charles. "Oral Tradition In music", *Standard Dictionary of Folklore Mythology and Legend*, Vol. 2, New York: Funk and Wagnalls Co., pp. 825-829, 1950.
- Tezcan, Mahmut. *Türk Kültüründe Başlık Parası Geleneği*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yay., 1998.
- Türkdoğan, Orhan. "Türk Ailesinin Genel Yapısı", *Sosyo- Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi*, s. 29- 66, Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, 1992.
- Ülker, Çiğdem. "Gostivar'da Düğün Adetleri ve Bir Düğün Türküsü", *Millî Folklor*, C. 3, S. 18, s: 39- 43, 1993.
- Ülkütaşır, M. Şakir. "Sinop ve Çevresindeki Köy Düğünleri", *Türk Folklor Araştırmaları*, C. 8, S. 265, s. 3043- 3046, 1963.
- Yakıcı, Ali. "Düğün Kelimesi ve Kültürümüzdeki Yeri", *Millî Folklor*, S. 11, s. 33- 36, 1991.
- Yakıcı, Ali. "Anadolu Düğün Geleneğinin Sosyal Hayata, Sanata ve Edebiyata Etkisine Dair", *Millî Folklor*, S. 13, s. 28- 32, 1992.
- Yıldırım, Dursun. "Sözlü Gelenek Kültürü", *Gazi Üniversitesi Millî Gençlik Sempozyumu*, 336- 338, 1985.
- Yıldırım, Dursun. "Sözlü Gelenek Kültürü", *Millî Folklor*, C. 1, S. 1, s. 6- 7, 1989.
- Yıldırım, Dursun. "Sözlü Gelenek Kültürü", *Türk Bitiği*, Ankara: Akçağ Yay., s. 81- 83, 1998.